

— ❦ روضة الكاملين ❦ —

شرح شفيق نامه

اثر

د محمود جلال الدين ؎

تکرار طبع و نشری حقوقی شارحنه عا ددر .

سنه

۱۲۸۹

﴿ ترجمه حال شفیق افندی ﴾

استانبولده زیور مهد وجود اولوب نقد وقتنی
تحصیل علوم آلیه و عالییه خرج و صرف ایله ذیوان
همایون قلمی خلقالغنه داخل و فن کتابت و انشاده
ممتاز الامائل اولدیغندن مصرف زاده محمد شفیق
افندی نامیله کسب اشهار و بعض وزرای عظامک
خدمت کتابت لرینه سلوک ایله استکمال سرمایه
تعیشه ابتدار ایدرک بیک یوز اون تاریخنده منعقد
اولان قاراو بیجه مصالحه سند، مجلس مکالمه نک
ضبط مذاکره سنه مأمور وه مؤخر محشر شعرا و ظرفا
و مجمع ادبا و عرفا اولان شهید علی پاشا دأره سنه
انتساب ایله مسرور اولمش و مشار الیهک صدارتنده
همت کوریماته و دلالت بنده پرورانه سیله اول
وقعه نوبسلاک مأموریت مهمه سنه و بعد، کوچک
اوقاف محاسبه جیلکنه نائلیته اکیال اسباب فیض ورفاه
ایلمش ایکن بیک یوز بکر می یدی تاریخنده مرغ حیاتی

طائر گلشنسرای جنان اولدی شعر وانشاده مخترع
اصول عديم المثال ودقایق علوم ادبیه ده حاز سرمایه
کمال برذات بی همال اولوب درجه فضل و عرفانی
اشبو شفیق نامه نك صورت ترتیب و تألیفندن ظاهر
وعیان اولور .

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

بر مقتضای تقدیر ممتنع التّغییر بوساھرہ غبرادہ
روز بروز سرزدهٔ ساحهٔ بروز اولان حوادث ووقایعک
عواقب و نتایجی تحصیل علم اعتباره الت اولدیغندن
هر عصره کوره وقایع ماضیه نک ماهیت و حقیقتنی
کشف و تعمیقه صرف یارای اقتدار ایله کتابخانهٔ
کائناتده تقلیب اوراق رسائل مسائل ایدن ارباب
انباک امور کلیهٔ مدنیه ده تجربهٔ صحیحه یه دسترس
اولوب سفینهٔ افکار و آراز بنی بر ساحل مشروع
و معقوله تسییر ایلمری ضمنده ادبای اسلاف
عثمانیه نیچه تحفهٔ نادره ترتیب و تهیئه سنه همت
ایشلردر از جمله بیک یوز اون بش سنهٔ هجریه سنده

شهره پاش ظهرو اولوب خلع سلطان مصطفی
 خان ثانی بی انتاج ایدن (فیض الله افندی
 وقعه سنک) صورت تحدث و جریانه دائر
 متحیران وقایع نویسان دولت علیه دن محمد شفیع
 افندی مرحوم بر تاریخ مختصر ترتیب و تألیف
 ایدوب شفیع نامه نامه کسب اشتهار ایتشد .
 فی الحقیقه اول اثریه متاغرایس معیبات و الفاظ رنگین ادا
 ایله آراسته برکاشانه خرد فرسا و قواعد ترکیب
 و ترتیبده موجود اولان حسن انسجام و ابواب
 الفاظ و عباراتده مشهود اولان زینت و انتظام
 حسیله حیرت بخش عقول ارباب فن انشادر .
 چونکه مومی الیه شفیع افندی وقعه نویسلکه
 مأموریتی اوزرینه حادثه مجتوب عنهایی حاوی
 تنظیم ایتش اولدیغی تاریخ رسمیده منابع سیلاب
 مفسدت اولان بعض احوال و افعالی ایضاح
 واقصا جدن احکام زمانیه مقتضاسیجه کف خامه
 حکمت ادا و مؤخرأ صدر اسبق شهید علی پاشانک

ترغیب و تشویق بقیله شفیق نامه بی قله البوب تهیج
 عروق فتنه کاری ارباب فسادہ دلالت ایدن حالات
 عبرت ایاتی نکات و رموز سحر اثار ایله بیان و ایما
 ایدرک دیدہ نابینای ظواہر پرستان روزکاردن
 دقایق مسئلہ بی بر مرتبہ ستر و اخفا ایشددرکہ
 اجہال بلاغت اشمالندن استکنہ معنویات مقصد
 و مرامہ طریق سہولت مفقود و ملکہ تبعات ایله
 اول نخلستان معرفندن اجتنای ثمرات حقایقہ
 قدرتیاب اولہ میانلر ایچون باب استفادہ مسدوددر
 دینلسہ تعریف قاعدہ تالیف و تنظیمہ اوفوق
 کورینور . بناء علیہ اولہ بر اثر بہتک دراری
 نادرہ فجاوی و جواہر ناذیذہ ادای معانیسنک
 محفوظہ ایہام و رموزدہ مقبول و مخفی قالمسی منتسبان
 طریق انشا و مدققان وقایع نامہ عالم فنایہ عائد
 اولہ جق فوایدک انتشارینہ مانع اولدیغندن بیک
 یوز بیکرمی ایکی تاریخندہ محمد افندی نام ذات برحاشیہ
 نفیسہ تحریریلہ اول مخدرہ دلارانک زینت بخش

صحایف عذارى اولان دنانیر ضروب امثالک
 مضرب وموردلرینی کشف وحل وکتب ادیبه دن
 مطایباته دائر وسائر نوادر نقل ایلمش ایسه ده انلرک
 مفهوم ومدلواندن کیفیت واقعه استخراج
 واستنباط اولنه مدیغی جهته عقود متون رساله نک
 انحلاننده اولان صعوبت ومشکلات مندفع وزائل
 ومقصد سالف البیان مرکز حصوله واصل
 اوله مدیغندن مؤلفک نقش یراعنه براعه سی اولان
 رموز ونکات دقیقه دن تصویر ماهیت مسئله
 ایده جک واوحیثته شفیق نامه نک مسلم ارباب
 عرفان اولان قیمت انشائییه سنی اعلا وتقذیرایتدیره جک
 بر شرحک تنظیمی خیلی زماندر آرزو داشته
 عبد ضعیف الاقتداراواسیله برابر اولمشلواقوای
 منشآتک حل الفاظوعباراتی جتننده تهنیز خامه عجز
 انما (این الثریا من ید المتناول) مألنه موافق برمعنا
 اولدیغندن ماعدا مؤلفک تعبیرات نادیده وتاهیجات
 وابهامات ناشیده ایله افعال واسامیه سی ذکر و بیان

ایلدیکی ذوات و کسان که میاه اختلاله ارائه مجرای
 امکان ایشلر ایدی انلرک تراجم احوالی ضبط
 و تحقیقه و تواریخ موجوده نك روایات مختلفه سنی
 منصفانه تألیف و تطبیقه تصادف اولانان موانع
 و غوائل اجرای امل و آرزویه حائل اولمش ایکن
 اشبویک ایکی بوز سکسان سکز سنه سننده جلوه کر
 آینه قدر اولان حال عزلت و فراغک تنبع آثار ادبیه
 اسلافه مساعدۀ طبیعیه سی استحصالی نتایج مرام
 و مراده سهولت بخش اولهرق سمند شکسته پای
 قلم ثمره استکناه ایله میدان آرزوده ممثل رهوار
 چاک قدم و وجود مکارم نمودی در سخنانۀ ادب
 و عرفانده بر کتاب کامل اولان ذات ولی الالای
 معالی همتک تشویقات جلیله و تعریفات جلیله
 معارف پروریلری دخی خواهش و اقدامه منضم
 اولمغین بوجریده فریده نك السننه منشیان و تواریخ
 اشنا بایانده (روضه الکاملین) اسمیله بنام اولمق
 اوزره ترتیب و تنظیمه ابتدار قلندی (رب ادخلنی

مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق واجعل لی لسان
صدق فی اخرین)

دقیقه سنجان تواریخ واثار ومنتبهان وقایع اعصاره
خفی دکلدر که مرآت حوادث کونیده نوبنو مشهود
اولان اشکال احوالک جمله سی بر اصل و منشأ و بر اساس
ومبدأ دن منعکس اولدیغندن احکام مقدرات ازلیه
الهیسه نک افعال وحرکاته درجه تأثیرینی و پرکار
قدرت پروردکارینک خریطه ایامد، صورت
تدویرینی مرتبه وسع بشره کوره تدقیق و مشاهده
وافعال و اخلاقک تصحیح و تهنیدینده تجربه زمانیه دن
استفاده ایده بیلک ایچون واقعات و حادثاتک اصل
و مبدأ زینه عطف نظر امعان اولمسنک اولی انتهاییه
لزوم و وجوب مسلم و بنابرین طبعیه ییانه وضع
اولسان ثمرات وقایعک منشأ حقیقیسنی تحقیق
وفسیله روایات غیر موثوقه بی ارومه اقوال
موثوقه دن تفریق ایتک ناقلان اسلاف یینده اهم
وملتزم اولغله بوقاعده جامع القاعدهیه اتباعا شفیق

نامه نك باعث تألیفی اولان وقعه نك اسباب ظهور بی
 تمهید و افاده یه مبادرت اقتضای دوب مع هذا
 مقدمه ده تعریف و انبا اولدیغی اوزره وقعه بمحوت
 عنها عصر سلطان مصطفی خان ثانیده مقام مشیخت
 علیاد، استعلا و امور دولت و مملکته مدید استیلا
 ایتمش اولان سید فیض الله افندیك تفرد و تغلبیدن
 حادث و پیدا اولدیغی جهتله نأرة فتنه نك صورت
 اشعالی مشار الیهك ترجمه احوالی ایله برابر اذکار قلم
 بریده زبانه احاله قلمق مناسب کور نمشدر
 شو یله که فیض الله افندی ارضروم و اعظلمردن
 وانی افندیك دامادی اولوب جتمکان سلطان
 محمد خان رابع عصرنده صدر اعظم کو پر یلی
 زاده احمد پاشانك سوق و توصیه سیله وانی افندی
 و اعظ ش شهر یاری اولمغین فیض الله افندی دخی
 انك همیله مراتب رفیعه علیه واصل و شهر اذکان
 مملکته نائل اولمشیدی لکن کندوسنك فوق الحد
 تعزز و احتشامه میلی اغبرار پادشاهی بی داعی اولوب

حتى بيك طقسان يدي تاريخنده ادرنه دن حرکت
 ایدن اردوی همایونک سلامت ونصرتی ایچون
 بالجمله ارکان سلطنت دعایه چیقیدیغی سرده،
 فیض الله افندیگ بکرمی قدر براطه لی اتباع وخدام
 وکال فرواحتشام ایله میدان دعایه کلدیکی منظور
 همایون اولدیغندن بعدالیوم خواجسه افندی
 خدامنه براطه کیدرمسون علمدان اولان آدمک
 براطه لی کردرمسنده مناسبت یوقدر خدمتکارلی
 دابند صارسونلر دیو دارالسعاده اغاسی واسطه سیله
 تنبیه و متعاقباً معملکدن عزل ایله تعیب الاشرافلق
 خدمته تعیین قلندی .

بيک طقسان طقوز سنه سننده جلوس سلطان
 سایمان خان ثانی بی متعاقب ظهور ایدن سیاوش
 پاشا اختلالنده فیض الله افندی بین العلماءستشار کل
 بولمقله جای فتوايه متصاعد اولوب اون سکر کون
 صکره یعنی سیاوش پاشانک قتل واعدامی وزوربارک
 هجوم عموم ایله استیصالی اوزرینه عزل وارضرومه

نفی اونندی . یدی سنه قدر اوراده مکث
 وارام ایدوب بیک یوزالتی سنه سنده سلطان
 مصطفی خان ثانی حضرتلری جالس اورنک سلطنت
 اولرلیله تعلیم وتعلم حقوقنه رعایه فیض الله
 افندی بی منغاسندن جلب وتکرار مقام مشیخته
 نصب ایله کافه اقوانده اعتقاد وحسن حالته اعتماد
 ایدرک امور دولته کندوسپنه استقلال ویردیلر
 هنکام فوزونی اقبالده تألیف قلوب ناسه صرف
 مکنت تحصیل نیک نامه مدار وآلت اولدیغی حالده
 فیض الله افندی غائله طول امله دوشدرک جمع
 اموال وحایه اولاد ومنتسبانه حد اعتدالی تجاوز
 برله کنجیده ظروف اطوار شیخ الاسلامی اولیه جن
 حرکات متغلبانه یه تصدی وتوجهات مناصب
 دولت وحل وعقد معظمات مصالح سلطنته
 مداخله ونعدی ایتمه باشلادی واول عصره
 قدر مشایخ اسلامه ولی انعم اطلاق واقع اولموش
 ایکن دیباجه منشور ابهتی پیرایه لقب ولی انعمی

ایله توفیق و توشیح ایتدردی و توجیهاث علمیه ده
 مخادیم و اتباعنی تقدیم ایله شیوخ طریقک خاطر لرینی
 محزون و اعتراضدن متوهم اولدیغنی کبارک ننی
 و غدر ایله حال لرینی دیگر کون ایدوب اولادندن
 سید فتح الله افندی اولایک شهر و بعده صدر
 اناطولی و اندن بطریق الثقل روم ایلی پایه سیله
 جای نقابتی احراز و منصب فتوایدندن صکره
 کندویه موروث اولق اوزره صورتی زبرده محرر
 برات عالی موجبجه بیک یوزاون اوج تاریخنده شیخ
 الاسلامق پایه سیله قطع امتیاز ایتدی
 ﴿ صورت برات همایون ﴾

چون علوم مرتبت علمای ستوده صفات و سمو منزلت
 فضلائی حمیده سمات (یرفع الله الذین آمنوا منکم
 والذین اتوا العلم درجات) نص صریحی ایله
 باهر البرهان و (من یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا
 کثیرا) فتحوای کریمه سی اوزره حائز خیرات
 دارین و فائز حسنات منزلتین اولدقلری قرین

اتفاق اولوب مدارج علوم شرف مر سومی مرات
معارج دین و مناظر فهوم اصابت ملزوم لری مرأت
معالم یقین و فوائد کثیرة العوائد علیه لری جمله انامه
شامل و عوائد جمیلة الفوائد علیه لری خاص و عامه
واصل اولوب الحاصل بواهر مأثر لری نوادر مفاخر
ایدوکی ظاهر و (اقرب الناس من درجة النبوة
اهل العلم) مستدعاسی لزوم اکرام لری نه دلیل
باهر اولغله زمان سلطنت علیه مده هر بری علی
قدر مراتبهم نائل ارب و با خصوص اول زمرة
معالی نسبدن شرافت حسب و نسب ایله منتخب
اولنگار ج اعلا ی رتب و واصل منتهای مطلب
اولق سانحه قریحه ملوکانه و لایحه عربکه
پادشاهانه مز دن اولغین بناء علی ذلک سید العلماء و سند
الفضلا رونق افزای مقام فتوی حائز شرف والا
سنی نعمان الزمان بین الوری المؤید بتوفیق الله
الملك العلام شیخ الاسلام وخواجه فضائل ارتسامز
مولانا السید فیض الله ادام الله تعالی فضائله نک

نجل ائیل یعدیلیری اولوب روم ایلی قاضی سکرلکی
 پایه سیله نقیب الاشراف اولان اعلم العلماء المتبحرین
 مولانا السید قبح الله الحسینی ادام الله تعالی فضائله
 شرافت ذات وصفوت صفات ایله وجوه کالات
 وصنوف خئیبات ایله زمرة فحول شرف موصولک
 اشرف واقومی اولدقلرندن ماعدا خواجه
 فضائل پناهکم مشار ایله اکبر اولاد نعمانی نژاد
 وافضل انساب پاکیزه نهادرندن اولوب (الولدالحرف
 یقتدی بابائه العر) مصداقجه کندوردن دخی
 کمال صدق و سداد ونهایت خلوص ورشاد اثر پدید
 وسیر معتبر مأمول ومنتظر اولمغله بر موجب فحوی
 (کل من علیها فان) عموم بشر ایچون مالابد
 اولان سفر مقررده ایقاه الله الملك الاکبر پدر نیکو
 محبرلرندن تأخر لری وزمانزده ظهوری اراده ازلیه
 الهیهد: مقدر ایسه بمشیة الله تعالی مقام اشرف فتواده
 جانشین وخیر خلف لری اولق اوزره صادر اولان خط
 همایون شوکتقر و نوز موجبجه حالحقلزنده بحار زخار

موهبت شاهانه من فیضان و آفتاب عالیناب عطوفت
 شاهانه من لعان ایدوب اشبوسنه نلث عشر و ماه
 والف شهر مضاتنک یکرمی ایکنجی کوننده
 مولانای مشارالیه رتبه سانی شیخ الاسلامی عنایت
 واحسانز اولغله بونشان عالیشان نورافشان
 وبومنشور فائض السرور سعادت عنوانی و یردم
 و بیوردمکه بو یایده صادر اولان خط همایون
 شوکتتروغز موجینجه وجه محرر اوزره عمومه مالاید
 اولان سفر مقررده ابقاه الله الملك الاکبر پدر جلیل
 الازندن تأخر لری وزمانزده ظهوری اراده الهیه
 ازلیده مقدر ایسه بمشیه الله تعالی مولانای مشارالیه
 مقام اشرف فتواده والد کثیر المحامد لینه جانشین
 و خیر خلف اولوق اوزره رتبه سانی شیخ الاسلامی به
 منصرف اولوب دوام عمر و دولت و قیام فروشوکتتروغز
 ادعیه سنه بخلوص البال بالغدو والاصال مداومت
 واشتغال اوزره اولهل .
 دولت علیه ده صدارت عظمی و شرافت مکه مکرمه

وقیم خانلغی پایه‌ری ویرلک واقع اولدیغی کبی
 فتوای غرا پایه سنک دخی توجیهی مسوق بالثل
 دکل ایکن اشجورات عالینک صدوری بین العلام
 اعتراضات شدیدہ بی داعی اولوب فیض الله افندیکن
 هوادارلری اولبایدہ فتیلہ فروز روغندان مناقشہ
 اولنلرک تعریضلرینی کسر ایچون پایه فتوا سلفدہ
 صاحب تاریخ قرہ چلبی زاده عبدالعزیز افندی به
 دخی ویرلش ایدی دیو منازعه و مجادلہ به و مخالفین
 طاقی ایسه عزیز افندی مرحومه اولیلہ مفتی عصرک
 وفاتندن صکرہ شیخ الاسلام اولسی حقندہ برات
 ویرلیوب فقط فن فقه شریفدن تألیف ایلش
 اولدیغی متن لطیفی بالذات حضور همایونہ عرض
 ایتدکده مشایخ اسلامه مخصوص کورک الباسیلہ
 تکریم اولنمشیدی وادیسندہ سوزلله مقابله به
 آغاز ایتدیله .

شفیق افندی دیگر تاریخچه ده رامی پاشادن روایة
 نقل ایدرکد قبح الله افندی به پایه مشیخت توجیهنه

دائر صدر اولان خط همایون اول وقت صدارتد،
 بولنان عموجه زاده حسین پاشایه کلدکده راحی
 پاشایی رئیس الکتاب بولنسی مناسبه نزدیشه
 جلب ابدوب تبسم کنان « رئیس افندی علی طریق
 فرض المحال بدن ماعدا طقوز نفر وزیر اعظم دها
 بولنسه و اوغز بریره کلوب شیخ الاسلام افندی بی
 تفضیحہ قرعه انداز اندیشه اولسه ق بوبله شکل
 غریب بریمزک نقش بسته لوحه خاطرہ سی اولاز
 ایدی آل براتی یازد بر دیو خط همایونی اعطا
 ایلشدر ، واقعا آندن صکره فیض الله افندیکنک
 اساس دولت استواری تیشه نظر بدکیش و تیر
 تعریض بیکانه و خویش ایلہ منززل و سلطان
 مصطفی خان حضرتلرینک احوال مشروحه
 تحمل کدازه مساعده بیورمسی و علی الخصوص
 بیک یوزاون تارینخنده آوستریا و له و ونڈیک
 دولت لریله منعقد اولان مصالحہ بی متعاقب ارکان
 سلطنتله ادرنه به نقل ایدرک کریم لریکنک سور

زفا فلربنی اوراده اجرا وسرايلرانسايمکه باشلامسى
 ومقام صدارتده بولئان ذواتك استقلال ونفوذلى
 قالماسى وازجمله بيك يوزاون درت تاريخنده
 مسند صدارتى احراز ايلش اولان دال طبان
 مصطفى باشانك فيض الله افندى يه واولادينه تعظيمات
 ونشريفاتده افراطدن واطرفك مطالب ووامر بنى
 ترويج وتنفيذ دن خالى اولامقله برابر فيض الله
 افنديك ذروه اقبالدن دفعى ايله تحصيل دستمايه
 استقلال همچون نهانى ترتيب مقدمات مكر واحتيال
 ايلمكده ايكن معزول وعقبنده مقبول اولسى وآنك
 يزينه نائل مهر وكالت كبرى اولان وزراى
 قبه نشيناندى رئيس الكتاب سابق رامى محمدپاشا
 باب عاليده تربيه كورمش ومنصب ديوانيه ده
 والك صكره رئيس الكتابلق خدمت مهمه سنده
 بولمش بر ذات اولديغى حانده فيض الله افنديك
 « صدر اعظم بزم چراغزدر » ديهرك آنى دخى سلقى
 دال طبانه دوندروب ايستديكنى تكليفه باشلامسى

و سلطان مصطفی خان حضرتلریك رامی پاشایه
 صدارتی توجیه‌نده شیخ الاسلام افندیك رأیندن
 خارج حرکت ایتماسنی تنبیه بیورمسی ملبساتیله
 قلوب عامه ده فساد و فتنه یه استعداد حاصل
 اولدی و رامی پاشا دخی طریق مماشاة و مداراتده
 فیض الله افندیك جستجوی اسباب ادبارینه
 تشمیرساق میثاق ایلدی .

نعیما تاریخك ذیلند، طرازند؛ صحیفهٔ بیان اولدیغی
 اوزره سلطان احمد خان ثالث حضرتلری مربع نشین
 سریر خاقانی اولردن مقدم فیض الله افندیك
 احوالنه مطلع اولدقلرندن برادرلری سلطان مصطفی
 خان حضرتلرینه عاقلانه نصیح و پند ایدوب
 « خواجه افندی به حسن ظنکزه بناء و بردیککز وقع
 و ایلدیککز اشفات تعلیم و تعلم حقنه رعایت ایچون ایسه
 کافیدر امورعاله استیلا مرتبه سنند، هیچ فرده
 رخصت ویرلمکه مقام خلافتک تحملی یوقدر لمعه
 التفاتکزر برکیمسه به بلدکه بر طائفه به افراط ایلله